שלישי הבא מחמת שני כו'. דשמעינן מיניה תרתי ש"מ אוכל הבא מחמת טבול יום דסבירא ליה כאבא שאול וש"מ שלישי הבא מחמת שני נהי דחמישי בקדש לא אמר דנייתי מינה כדקעביד בטבול יום דהתם מעלה דרבנן היא ובקודש מקודש מיירי ורבי יוסי מדלוייתא קאמר אבל רביעי מיהא אייתי מינה:

וכ"ם כו' הא אייתינהו. ר' יוסי מק"ו ממחוסר כיפורים דאיכא למיפרך נמי מה למחוסר כיפורים שכן אב הטומאה ולא פריך דלא משיב ליה ר' יוסי פירכא דהשתא דטבל לה אזלה לה הכיא טומאה: **כל הטעון ביאה מים מדברי סופרים.** כל שהוא טהור מן התורה וחכמים הזקיקוהו לבא במים וליטהר כגון הבא לאשה ורוצו במים שאובין והאוכל חלי פרס אוכלין טמאין והידים שהעלריכום עגילה כולם בתורת שנים הטעינום: **מטמאין את הקדש.** להיות שלישי ועשה רביעי ופוסלין את התרומה: **וחכמים אוסרין במעשר.** בחכילה אבל נגיעה שרי ומולין אף לאכול והכי אמר בחגיגה (דף יח:). והוא הדין נמי לדרבנן אין שני עושה שלישי בחולין והכי דלא משיב להו לפי שלא נתפרשו שמותן ור"מ ומחלוקתו קאמר: **דאם איתא.** דשלישי בחולין מן התורה לייתיה רביעי בתרומה מק"ו מעבוד יום כדאייתי לשלישי לעיל משני בחולין: **וחמישי בקדש.** מרביעי בתרומה מק"ו ממחוסר כיפורים כדאייתי לרביעי לעיל משלישי בתרומה: **האוכל אוכל ראשון.** חלי פרס מאוכל ראשון נעשה גופו ראשון לטומאה מדרבנן והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני. ובשמיעת חולין מפרש טעמא שעושה את האוכל חמור כמאכל בהשוחטו (חולין ד' לד.): **רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון או אוכל אוכל שני שני.** מאכל ראשון לא עביד ליה ראשון אלא שני שאין האוכל חמור כמאכל אבל מאכל שני עושה אותו שני. והתם מפרש טעמא מינו שהשני עושה שני על ידי משקין: **שלישי שני לקדש.** האוכל אוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש שאם יגע בקדש יטמאנו לפסול עוד אחד. והתם מפרש טעמא. וכל הני טומאות מדרבנן הינהו: **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** בחיזו חולין אמרו שהאוכל שלישי שלהן נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול חולין שלו בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל לתרומותיו בטהרה (ג) הזקוקה להן הילכך משכחת בהו שלישי דבחולין אחרים לא משכחת שלישי: ה"ג **על טהרת תרומה אין חולין גרידי לא.** ומאן דגרים על טהרת הקדש לא הכי מפרש לה על טהרת הקדש לא דהוו להו חולין גרידי שהמתפיש חולין בקדש בטלה דעתו ואין בדבריו כלום: **שנשמן שוין.** הנך דמפרש להו לראשון של חולין ולראשון של תרומה ולראשון של קודש: **מטמא שנים ופוסל אחד בקדש.** דהיינו רביעי: **מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה.** דהוה ליה שלישי: **ופוסל אחד בחולין.** דהוה ליה שני. ותנא דפליג עליה סבר לראשון של חולין לא חזיל בקדש עד רביעי שאין קדש בא לידי רביעי אלא אם כן היה לראשון של קודש. ומיהו שמעינן מינה דאין שלישי בחולין: **ר"א אומר אלה ניטלה מן הטהורה על הטמאה.** ריש"ל דמתני' במסכת אלה (פ"ב מ"ז) הכי שיעור אלה אחד מכ"ד טומאה עיסתה שוגגת או אנוסה אחד ממ"ד שלא יהא חוטא נשכר ר"א אומר אם הטמאה מזידה תלוש אחרת בטהרה ואם הטמאה שוגגת או אנוסה אינו מטמא אחרים אע"פ שהוא עצמו מקבל טומאה כדתניא בת"כ מכל האוכל מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול יטמא אחרים בכל שהוא ת"ל אשר יאכל ודרשי' אוכל הנאכל בבת אחת ושיערו חכמים והו כביצת תרנגולת. ומה שפ"ה קורא לה שם לחלה ומסלקה עם קריאת שם למה הוצרך לפר' כן נר' משום דקשי' ליה אפי' אין

שלישי הבא מחמת שני דשני גופיה אסור בחולין אינו דין שעושה רביעי בקודש וכי תימא משום דאיכא למיפרך מה לטבול יום שכן אב הטומאה הא אייתינה ממחוסר כיפורים ולא פרכיה אמר רב אסי אמר רב ואמרי לה אמר רבה בן איסי אמר רב ר"מ ור' יוסי ור' יהושע ור' אלעזר ור' אליעזר כולהו סבירא להו [a]דאין שני עושה שלישי בחולין ר"מ [b]דתנן [c]כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים [d]אוסרין במעשר ר' יוסי הא דאמרן דאם איתיה לייתיה לרביעי בתרומה וחמישי בקודש רבי יהושע דתנן [e]ר"א אומר האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני שלישי שלישי רבי יהושע אומר [f]האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני [g]שלישי שני בקודש ואין שני בתרומה [h]בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת התרומה אין על טהרת הקודש [i]לא אלמא קסבר אין שני עושה שלישי בחולין ר"א [j] דתניא ר' אלעזר אומר שלשתן שוין הראשון שבקודש ושבחולין ושבתרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקודש מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה ופוסל אחד בחולין ר' אליעזר דתנן [k]ר"א אומר חלה ניטלת מן הטהורה על הטמאה [l]כיצד שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף

[a] מגיגה יח: חולין לג: פרה פי"ח מ"ח. [b] ב) טהרות פ"ב מ"ב שבת יד. חולין לג:, ג) חלה פ"ב מ"מ, ד) [במדבר יח], [e] [מגיגה דף כ. וחולין דף לה:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר' אלעזר. נ"ב עיין פ"ב דטהרות משנה ז': (ב) רש"י ד"ה בחולין וכו' בטהרה (הזקוקה). מז"מ וכ"ב ס"א שהזקיקה:

מוסף רש"י

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כל שהוא מן התורה טהור וסופרים גזרו עליו טומאה, כגון הידים והכלים שנטמאו במשקין והבא לאשה וריבו במים שאובין והאוכל חלי פרס אוכלין טמאין והידים שהעלריכום עגילה כולם בתורת שנים הטעינום: **מטמאין את הקדש.** להיות שלישי ועשה רביעי ופוסלין את התרומה: **וחכמים אוסרין במעשר.** בחכילה אבל נגיעה שרי ומולין אף לאכול והכי אמר בחגיגה (דף יח:). והוא הדין נמי לדרבנן אין שני עושה שלישי בחולין והכי דלא משיב להו לפי שלא נתפרשו שמותן ור"מ ומחלוקתו קאמר: **דאם איתא.** דשלישי בחולין מן התורה לייתיה רביעי בתרומה מק"ו מעבוד יום כדאייתי לשלישי לעיל משני בחולין: **וחמישי בקדש.** מרביעי בתרומה מק"ו ממחוסר כיפורים כדאייתי לרביעי לעיל משלישי בתרומה: **האוכל אוכל ראשון.** חלי פרס מאוכל ראשון נעשה גופו ראשון לטומאה מדרבנן והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני. ובשמיעת חולין מפרש טעמא שעושה את האוכל חמור כמאכל בהשוחטו (חולין ד' לד.): **רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון או אוכל אוכל שני שני.** מאכל ראשון לא עביד ליה ראשון אלא שני שאין האוכל חמור כמאכל אבל מאכל שני עושה אותו שני. והתם מפרש טעמא מינו שהשני עושה שני על ידי משקין: **שלישי שני לקדש.** האוכל אוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש שאם יגע בקדש יטמאנו לפסול עוד אחד. והתם מפרש טעמא. וכל הני טומאות מדרבנן הינהו: **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** בחיזו חולין אמרו שהאוכל שלישי שלהן נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול חולין שלו בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל לתרומותיו בטהרה (ג) הזקוקה להן הילכך משכחת בהו שלישי דבחולין אחרים לא משכחת שלישי: ה"ג **על טהרת תרומה אין חולין גרידי לא.** ומאן דגרים על טהרת הקדש לא הכי מפרש לה על טהרת הקדש לא דהוו להו חולין גרידי שהמתפיש חולין בקדש בטלה דעתו ואין בדבריו כלום: **שנשמן שוין.** הנך דמפרש להו לראשון של חולין ולראשון של תרומה ולראשון של קודש: **מטמא שנים ופוסל אחד בקדש.** דהיינו רביעי: **מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה.** דהוה ליה שלישי: **ופוסל אחד בחולין.** דהוה ליה שני. ותנא דפליג עליה סבר לראשון של חולין לא חזיל בקדש עד רביעי שאין קדש בא לידי רביעי אלא אם כן היה לראשון של קודש. ומיהו שמעינן מינה דאין שלישי בחולין: **ר"א אומר אלה ניטלה מן הטהורה על הטמאה.** ריש"ל דמתני' במסכת אלה (פ"ב מ"ז) הכי שיעור אלה אחד מכ"ד טומאה עיסתה שוגגת או אנוסה אחד ממ"ד טומאה עיסתה מזידה תלוש אחרת בטהרה ואם הטמאה שוגגת או אנוסה אינו מטמא אחרים אע"פ שהוא עצמו מקבל טומאה כדתניא בת"כ מכל האוכל מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול יטמא אחרים בכל שהוא ת"ל אשר יאכל ודרשי' אוכל הנאכל בבת אחת ושיערו חכמים והו כביצת תרנגולת. ומה שפ"ה קורא לה שם לחלה ומסלקה עם קריאת שם למה הוצרך לפר' כן נר' משום דקשי' ליה אפי' אין**

[a] ב מיי' סס (פט"ז הל' כ) ופ"ט הל' ו ופ"י הל' ט) וע"ש בכ"מ ופ"ח הל' ב ג ד: [b] ג מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הל' ח ופ"ג מהל' מע"ש הל' ח): [c] ד מיי' פ"ח מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י: [d] ה ו ז מיי' סס פי"ח הלכה יב: [e] ח מיי' פ"ה מהל' כלים הל' יד ופ"ז סס הל' יב וע"ש בכ"מ טוש"ע י"ד סימן שכג:

תוס' שאנץ (המשך)

תיקשי דאיכא למימר דהכא לא מיתי [אלא דאיכא] תנאין שסוברים דאין שני עושה ג' בחולין ובאין בזה להוציא מדר' עקיבא והא דמייתי הכא ר' מאיר איכא למימר דמייתי ראיה מדשקל ר' מאיר במלתיה ומותר בחולין ובמעשר א"כ קיל שני דאורייר' להתירו בחולין ובמעשר יש מי שאומר בשם רב האיי גאון ז"ל דכל היכא דאיכא פלוגי ופלוגי ופלוגי כולהו סבירא להו דאין הלכה כמותן תנאים דמולהו שיטה אחת אמור ורבנן דידהו פליגי עלייהו. והשתא ק' מהכא דק"ל דאין שני עושה ג' בחולין וכן פוסק הר' אלחנן מירושל' וגם לא אשכחן רבנן דפליגי על אלו תנאים דהא רבנן דר' מאיר מודי דאין ב' [עושה ג'] כשפ"ה וגם על ר' יהושע ליכא מאן דפליג עליה: ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני בפ' השוחט מפ' טעמא שני שני למה לפי שמצינו ששני עושה שני על ידי משקין וכל הנך טומאות דרבנן נינהו. ה"א על טהרת תרומה אבל חולין גרידי לא ומאן דגרי' על טהרת הקדש לא ה"פ על טהרת הקדש לא דהוה ליה חולין גרידי שהמתפיש חולין על טהרת הקדש בטלה דעתו אצל כל אדם ואין בדבריו כלום ל"ה. ר' אליעזר אומר ניטלת מן הטהורה על הטמאה פ"ה רישא דמתני' במס' חלה הכי איתא [שיעור] חלה אחד מכ"ד נטמאת עיסתה שוגגת או אנוסה אחד ממ"ח נטמאת במזיד אחד מכ"ד שלא יהא חוטא נשכר. ר' אליעזר אומר נטמאת מזידה תלוש אחרת בטהרה ותטול מן הטהורה על הטמאה וכיצד יעשה שיהא מן המוקף ובטהרה נוטלת כדי חלת הטמאה מעיסה הטהורה עד שלא הורמה חלתה דאי הורמה חלתה דטהורה הוא לא מצי לאפרושי מן הפטור על החיוב דלא חייל עליה הו שם חלה: כדי לתרום מן המוקף. מקרא נפקא לן בספרי והרמותם ממנו מן המוקף לו הלכך שתקרא לה שם והכי מקיפה לה נותנת בעריבה לצד אחד ונותנת מן העיסה הטהורה פחות מכביצה בין הטמאה לטהורה והאמצעית נוגעת בשתיהן ומצרפתן וקורא שם על החלה ומסלקה עם קריאת שם ופחות מכביצה אינו מטמא אחרים אע"פ שהוא עצמו מקבל טומאה כדתניא בת"כ מכל האוכל מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול יטמא אחרים בכל שהוא ת"ל אשר יאכל ודרשי' אוכל הנאכל בבת אחת ושיערו חכמים והו כביצת תרנגולת. ומה שפ"ה קורא לה שם לחלה ומסלקה עם קריאת שם למה הוצרך לפר' כן נר' משום דקשי' ליה אפי' אין

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פי"ח מהל' מאכלות הטומאה הלכה ג:
טו ב מיי' סס (פט"ז הל' כ) ופ"ט הל' ו ופ"י הל' ט) וע"ש בכ"מ ופ"ח הל' ב ג ד:
טז ג מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הל' ח ופ"ג מהל' מע"ש הל' ח):
יז ד מיי' פ"ח מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י:
יח ה ו ז מיי' סס פי"ח הלכה יב:
יט ח מיי' פ"ה מהל' כלים הל' יד ופ"ז סס הל' יב וע"ש בכ"מ טוש"ע י"ד סימן שכג:

[a] דתניא חולין לג: [b] דתנן מגיגה יח: [c] דתנן מגיגה יח: [d] דאוסרין מגיגה יח: [e] דתניא חולין לג: [f] דתניא חולין לג: [g] דתניא חולין לג: [h] בחולין שנעשו על טהרת תרומה אין על טהרת הקודש חולין לג: [i] לא אלמא קסבר אין שני עושה שלישי בחולין ר"א דתניא חולין לג: [j] דתניא חולין לג: [k] ר"א אומר חלה ניטלת מן הטהורה על הטמאה דתנן פרה פ"ח מ"ח.

**[a] דאין שני עושה שלישי בחולין ר"מ דתנן כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים אוסרין במעשר ר' יוסי הא דאמרן דאם איתיה לייתיה לרביעי בתרומה וחמישי בקודש רבי יהושע דתנן ר"א אומר האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני שלישי שלישי רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני שלישי שני בקודש ואין שני בתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת התרומה אין על טהרת הקודש לא אלמא קסבר אין שני עושה שלישי בחולין ר"א דתניא ר' אלעזר אומר שלשתן שוין הראשון שבקודש ושבחולין ושבתרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקודש מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה ופוסל אחד בחולין ר' אליעזר דתנן ר"א אומר חלה ניטלת מן הטהורה על הטמאה כיצד שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף

מר סבר תחומין דאורייתא ומר סבר תחומין דרבנן. תימה דהכא משמע דאי הוה משתעי קרא דאלפים אמה בגויס דהוה סבר דתחומין דרבנן אלא טעמא משום דמשתעי בשבת והא יליף לתחומין בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף נא.) מג"ש מקום ממקום ומקום מניסה וכו' א"כ אפי' הוה משתעי בשדות וכרמים הוי מצי למילף בהו ג"ש דמקום דכתיב גבי שבת הייגו אלפים דהא פריך התם וילף מקיר העיר וחומה אע"ג דהוה קרא משתעי לדברי הכל בגויס ובספ"ק דעירובין (דף יח:) משמע מתן דסבר דתחומין דאורייתא נפקא לן מאל יצא איש ממקומו: **רבי** נחמיה אומר כסופר הפורס על שמע בבית הכנסת. בתוספתא (פ"ו) ר' נחמיה אומר כנני אדם שקורין את שמע שנאמר ויאמרו לאמר אשירה לה' ר' מלמד שהיה משה פותח תחילה וישראל עונין אחריו וגומרין משה אמר אז ישיר משה וישראל אומרים אשירה לה' משה אמר עוז וזמרת יה וישראל אומרים זה אלי ואנוהו משה אמר ה' איש מלחמה וישראל אומרים ה' שמו:

רבי מאיר אומר מנין שאפי' עוברין שבמעי אמן. אין לומר דרבי יוסי הגלילי ורבי מאיר פליגי דרבי יוסי אית ליה דוקא עוללים ויונקים ולא עוברים אלא מקרא דמפי עוללים ויונקים נפקא ליה דתינוק שמט דד מפיו דמשמע יונקים בשעה שהוא יונק ולכך איצטריך קרא דמפי עוללים דאי לאו הכי כיון דנפקא לן מקרא (ג) ממקור ישראל במקבלות ברכו אלקים אפילו עוברים לא הוה צריך למימר תו עוללים ויונקים דנפ' שנשה שאכלו (ברכות דף מט:) תינוק בעשרה אומרים נברך אלהינו וכו' רבי יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל מברכין שנאמר במקבלות ברכו אלקים א"ר עקיבא מה מצינו בבית הכנסת אחד מרובין ואחד מועטין אומר ברכו את ה' וקדייק עליה בגמ' (שם דף נ.) ורבי עקיבא הא קרא דר"י הגלילי מאי עביד ליה מבעי ליה לכדר' מאיר וכו' ומיהן

הים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמט דד מפיו ואמרו זה אלי ואנוהו שנאמר [2]מפי עוללים ויונקים יסדת עוז היה רבי מאיר אומר מנין [3]שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה שנאמר

במקהלות

[1]וחכמים אוסרין [2]וחולין הטבולין לחלה לא כחלה דמו מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר אין שני עושה שלישי בחולין ומר סבר שני עושה שלישי בחולין אמר רב מרי בריה דרב כהנא דכולי עלמא אין שני עושה שלישי בחולין והכא בחולין הטבולין לחלה קמיפלגי מר סבר כחלה דמו ומר סבר לא כחלה דמו ואיבעית אימא דכולי עלמא [3]חולין הטבולין לחלה לא כחלה דמו ואין שני עושה שלישי בחולין והכא במותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל קמיפלגי מ"ם [4]מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל ומר סבר [5]אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: בו ביום דרש רבי עקיבא וכו': במאי קא מיפלגי מר סבר [6]תחומין דאורייתא ומר סבר [7]דרבנן: ת"ר [8]בו ביום דרש רבי עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה כגדול המקרא את הלל והן עונין אחריו ראשי פרקים משה אמר [1]אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' משה אמר [2]כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה' רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר כקטן המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אומר משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' משה אמר [3]כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה רבי נחמיה אומר כסופר הפורס על שמע בבית הכנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו במאי קמיפלגי רבי עקיבא סבר לאמר אמילתא קמייתא ורבי אליעזר בנו של ר"י הגלילי סבר לאמר אכל מילתא ומילתא ור' נחמיה סבר ויאמרו דאמור כולהו בהדי הדדי לאמר דפתח משה ברישא תנו רבנן דרש רבי יוסי הגלילי בשעה שעלו ישראל מן

ים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמט דד מפיו ואמרו זה אלי ואנוהו שנאמר [2]מפי עוללים ויונקים יסדת עוז היה רבי מאיר אומר מנין [3]שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה שנאמר

במקהלות

בחולין והא דקאמרי רבנן משום דקסברי חולין הטבולין לחלה כחלה דמו ומיפסלי משום שם שלישי: **ואיבעית אימא דכ"ע לאו כחלה דמי ודכ"ע אין שני עושה שלישי בחולין והכא במותר לגרום טומאה לחולין הוא.** טעמא דרבנן דאסרי משום אמנעות הוא דמיטמא מחמת העיסה שהיא דאשונה וקסברי אסור לגרום טומאה לחולין משום תקנת תרומה ור' אליעזר סבר מותר לגרום טומאה לאמנעות כדי לתקן חלה בטהרה. ותנא דמתניתין ותנא דברייתא אליבא דר' אליעזר נמי בהא פליגי דתנא דמתניתין סבר אע"ג דמותר לגרום לה טומאה מיהו כל כמה דאפשר למעוטי לא מפשינן להו לגרום להן טומאה בחנם והא אפשר בהכי הלכך כציקה לא דחשיב ותנא דברייתא אסר כיון דמותר לגרום לא שנא שיעורא רבא ולא שנא שיעורא זוטרא דאפילו בכדי ציקה נמי מותר לגרום אי נמי תנא דמתני' סבר דילמא נגע חלה באמצעית אחר קריאת השם ותנא דברייתא אליבא דר' אליעזר נמי בהא פליגי דתנא דמתניתין סבר אע"ג דמותר לגרום לה טומאה מיהו כל כמה דאפשר למעוטי לא מפשינן להו לגרום

במקהלות. כשנקהלו על היס: **ממקור.** אף אותם שבמקור: **וליחזי האי לא כו'.** ואמאי אמר הדבר עדיין שקול: **ה"ג דלא הוא.** וה"ק קרא אינו מושב לגרתם ולא לר בה: **נאכרהם.** כי ירא אלהים אתה (בראשית כב): **אלוי.** זכותו לדורותיו להגין עליהם עד

[1]במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל [6](והא לא חזו אמר רבי תנחום כרם נעשה להן כאספקלריא המאירה וראו): בו ביום דרש רבי יהושע בן הורקנוס שלא עבד איוב כו': וליחזי האי לא אי בלמ"ד אל"ף כתיב לא הוא אי בלמ"ד וי"ו כתיב לו הוא [3]וכל היכא דכתיב בלמ"ד אל"ף לא הוא [2]אלא מעתה [2]בכל צרתם לא צר דכתיב בלמ"ד אל"ף הכי נמי דלא הוא וכ"ת ה"ג והכתיב ומלאך פניו הושיעם אלא [7](לאו) משמע הכי ומשמע הכי תניא רבי מאיר אומר נאמר ירא אלהים באיוב ונאמר ירא אלהים באברהם מה ירא אלהים האמור באברהם מאהבה אף ירא אלהים האמור באיוב מאהבה ואברהם גופיה מנלן דכתיב [3]זרע אברהם אוהבי מאי איכא בין עושה מאהבה לעושה מיראה איכא הא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר [8]גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור הכא כתיב [4]לאלפים לאהבי ולשומרי מצותי והתם כתיב [5]ולשומרי מצותיו לאלף דור התם נמי כתיב לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך ליה הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרבא חד אמר ליה אקריון בחלמאי [6]מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וחד אמר ליה אקריון בחלמאי [7]וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ויעלצו בך אוהבי שמך אמר להו תרוייכו רבנן צדיקי גמורי אתון מר מאהבה ומר מיראה:

הדרן עלך כשם שהמים

מי שקינא לאשתו ונסתרה אפילו שמע מעוף הפורח יוציא ויתן כתובה דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר [2]עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה אמר [3]עד אחד אני ראיתיה שנטמאת לא היתה שותה ולא עוד אלא [2]אפילו עבד אפילו שפחה הרי אלו נאמנין אף לפוסלה מכתובתה [7]חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה הרי אלו נאמנות ולא לפוסלה מכתובתה אלא שלא תשתה [1]שהיה בדין ומה אם עדות ראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינה מתקיימת בפחות משנים עדות אחרונה שאוסרתה איסור עולם אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים תלמוד לומר [8]ועד אין בה [1]כל עדות שיש בה קל וחומר לעדות הראשונה מעתה ומה אם עדות

ואידך דהיינו רבי יוסי הגלילי ממקור ישראל נפקא אלמא דלר' יוסי הגלילי נמי עובדים אומרים שירה וכפ"ק דכתובות (דף ז:) דריש לה דברכת מתנים בעשרה מדהוי מלי למיכתב מבטן ישראל וכתיב ממקור על עיסקי מקור במוספתא מסיים הכי ואותן המלאכים שאמרו מה אנוש כי תזכרנו אמר להן הקב"ה באו ורקדו את השירה כיון שרקדו את ישראל פתחו אף הן ואמרו שירה שנאמר ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ וגו' ור"ש בן [6]אלעזר אומר לא נאמרה פרשה זו אלא לענין עקידה: **גדול העושה מאהבה.** בירושלמי (ברכות פ"ט) ר"ע הוה מתדלן קמיה טורנוסרופוס הרשע אמת עונתא דקרית שמע שרי קרי ונחתן א"ל קבא סבא או חרש אתה או מבעבע ביסורין את א"ל תיפח רוחיה דההוא רשיעא לא חרש אנא ולא מבעבע ביסורין אנא אלא כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך רחמתיה בכל לבי רחמתיה בכל נפשי רחמתיה בכל ממוני לא הות [6] בדיק ליה וכיון דמטי ליה בכל נפשיה ואתיא עונתיה דקרית שמע ולא איפליג עליה בגין כן אנא קרי וגמיך:

הדרן עלך כשם שהמים

מי שקינא לה. פרק זה היה הגון שיהא שנוי ומעורב בפרק ראשון לאחר אותה בנא דאלו אסורות לאכול בתרומה ואמ"כ היה לו לשנות כיצד עושה לה וכל הסדר אבל אינה לאחר ששנה שנדקוה המים הוא מוזר לקיומי: ה"ג בסדר המשנה משקינא לה אפילו שמע מעוף הפורח והכי מסתברא וגראה דה"פ מאחר שקינא לה אפילו קודם שתירה שמע פרילותא שהרי עכשיו קנא רגליס לדבר מכוער הדבר ומוציאה בכתובתה מאחר שלא נסתרה ולא נאסרה עליו וענין זה מצוה לגרשה דאפילו לב"ה [1][לאמר אפילו אם] הקדיחה תבשילו היינו רשות מיהו מצוה ליכא אלא בכה"ג ואם מקיימה דומה לאדם שנפל זבוב לתוך תמחוי שמוצאו ואוכלו ולבית שמאי חובה הואיל וקינא לה רגליס לדבר מיהו כתובתה גובה הואיל ולא נסתרה והשתא אתי שפיר דרבי יהושע אבל לפירוש רבינו שלמה דפירש משקינא לה אפי' שמע מעוף הפורח שנסתרה דעוף פורח היינו עבד ושפחה שנאמנין בעידי סתירה ואם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובתה וכי היה רבי יהושע מחייב כתובה לאחר שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה והלא אין המים בודקין אותה כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף ו:) ומאחר שהיא גרמה שתיאסר עליו ואין יכולה לשתות הויא כארוסה ושומרת יבם שלא שותות ולא נוטלות כתובה מיהו מצי למימר הא דאמרינן אין המים בודקין אותה לאחר שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה דוקא לאחר קינוי ועידי סתירה לרבי יהושע אבל כאן אין עידי סתירה אלא שמוזרות בלבנה עושאות ונוטלות בפרילותא:

כאן

[6]כל זה ליתא בילקוט ובע"ין, [7] [בע"ש תוס' בתולין סה. ד"ה אע"פ כו' מוכח דגירסתם הכא כך הוא דפרך וכל היכא דכתיב לא בלא"ף ממש הוא והא כתיב הושיעם הכי נמי דלא הוא וכ"ש ה"ג והכתיב עמו אנכי בצרה תהלים צ"א], [8] [ע' נדרים נב.], [9] [בע"י ליתא]. [1] בעיל ב., [2] סס נ:, [3] [מכותות נב.], [4] [בעיל נ.], [5] [ע"ל מגמיא], [6] רש"ל.

תורה אור השלם

1. בִּמְקָהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יְיָ מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: תהלים סח כז
2. בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם: ישעיהו סג ט
3. וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי: ישעיהו מא ח
4. וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי: שמות כ ה
5. וְיָדַעְתָּ כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר: דברים ז ט
6. מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם: תהלים לא כ
7. וְשָׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעֲלְצוּ בָךְ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ: תהלים ה יב
8. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לאלפים וכו' לפרוס מהכנה. ר"נ ע"ל בדף כב ע"ב: (ב) **באר"** והטעמים והנך מהכנה: (ג) תוספות ד"ה גדול וכו' לא הוה כדין לי וכיון דמטית לי בכל נפשי **ואתית** עמיה:

מוסף רש"י

האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך ליה. כאן שהוא סמוך אצל לשומרי מצותיו הוא אומר לאלף, והכאן שהוא סמוך אצל לאוהביו הוא אומר לאלפים, לאוהביו אלו השומרים מהכנה, ולשומרי מצותיו אלו העושין מיראה (דברים ז ט).

הדרן עלך כשם שהמים

שהיה בדין. שלא נתאמינו לו לאו דכתיב קרא (לעיל ג:). **ומה אם עדות ראשונה.** שתיה, **שאין אוסרתה איסור עולם.** שאם שתה ותמצא טהורה מותרת לבעלה ולתרומה, **אינה מתקיימת בפחות משנים.** כדבעינן למגמר דבר דבר מממון (שם). **עדות אחרונה.** טומאה שהיא אחר הסתירה (שם). **כל עדות שיש בה.** נאמן, כדדבעינן לעיל ועד אין בה תרי אלא אסרה בעד אחד אלא על פי שנים אף חכמים לא חייבוהו להוציא וליתן כתובה עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה. ולא דמי להני דאמרינן לעיל מתו בעליהן עד שלא שתו דאמרי' מתוך שלא שתו לא נוטלות כתובה והכא אמרי' דיוציא ויתן כתובה דשאני התם לפי שראויות היו לשתות קודם שמתו וכשמתו בעליהן דין הוא דכיון דנדחות מלשתות שאין להם כתובה אבל הכא דזאת האשה [לא הייתה] ראויה מעולם [לשתות] אין לה להפסיד כתובה בתחנם. ור"ח ז"ל פי' אפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת יוציא ויתן כתובה כיון שיש לה קול על טומאה. ר' יהושע אומר עד שישאו ויתנו. אך קשה דהוה ליה למתני בפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת כמו דאמר בסמוך עד אחד אומר אני ראיתיה שנטמאת וע"ק דאמר בירושל' בסוף פירקין בעי ר' יוסי שמע מעוף הפורח באויר שאמר אני ראיתיה שנטמאת על זה בא להעיד אם להשקותה כבר נדחית שלא לשתות אלא בא כדי להפסידה כתובתה הרי אין מפסידין ממון על פי עד אחד וא"כ מאי קא מיבעיא ליה התם בזה הא מתני' מיירי שקינא לאשתו ונסתרה [1][ומיהו ר"ל דר"ל אם אינו רוצה להשקותה].

---

[1] נראה דל"ל והוה ליה למתני ישקנה וכו' עד אחד [ומיהו ר"ל דר"ל אם אינו רוצה להשקותה]. ועוד קשה וכו'.

כד א מי' פ"ו מהל' תשובה הלכה כ ג:
א ב מי' פ"ל מהל' סוטה הלכה מ סמג עשין ט טוש"ע אה"ע סימן קעח סעיף יא:
ב ג מי' שם הלכה [יד] טו טוש"ע שם סעיף יד:
ג ד מי' שם הל' טו וטוש"ע שם סעיף טו:

תוספות שאנץ

ועד יונק ודרך המקרא לומר כן כולל הכל מן החשוב עד הגרוע כמו משור ועד שה. ל"ה: אלא מעתה בכל צרתם (לו) [לא] צר ה"נ. תימה אמאי לא בעי ה"נ מכמה פסוקים כמו אשר (לו) [לא] כרעים כדדרשי' אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר זמן וכן אשר (לו) [לא] חומה אע"פ שאין לו עכשיו. וי"ל דלא בעי משום דפשי' ליה דלא בעי' למימר אשר (לו) [לא] כרעים ממש שהרי ארבה וסלעם וחרגול ידועים הם בסימניהן וא"כ פשיטא ליה שלא היו כשרים וכן אשר (לו) [לא] חומה פשיטא ליה דאינו ר"ל לא ממש דהא בעיר שיש לו חומה משתעי קרא ולהכי משתעי הכי אבל בכל צרתם (לו) [לא] צר אינו פשוט לו כל כך כמו שהבאתי שיש לתלות ולפרש כמו ולא היתה צרתם צרה כי אם להם. פרעה לקה ואבד. סיסרא לקה ואבד. סנחריב לקה ואבד. וכן נבוכדנצר לקה ואחר כן יאבדו כל אויביך ה' במהרה בימינו אמן:

סליק פ"ירקא

מי שקינא לאשתו ונסתרה ר' אליעזר אומר אפי' שמע מעוף הפורח כו'. פ"ה אפי' עד אחד היינו כמו עוף הפורח ואפי' עבד ואפי' שפחה נאמנין ונאסרה עליו. ואם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובה ור"א לטעמי' (דאמר דלא בעי עדות) דאמר לעיל בפ"ק דמשקה לה בעי עד אחד [דסתירה לא בעי עדות]. ור' יהושע אומר עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה. פי' נשים הטוות בלבנה (והוי) פריצותה ומכוער הדבר ותצא דאפי' מיא תו לא בדקי לה כלומר דסבירא ליה דבעי ב' עדים. וק' חדא דהא אמרינן יוציא ויתן כתובה. [1] וי"ל אם [אינו] רוצה להשקותה דהוה ליה למתני ישקנה כיון דסב' ליה דמשקה על פי עד אחד. ועוד ק' מאי דאמר דעוף הפורח ר"ל עד אחד דאטו מי סניא ליה למתני' אפי' שמע מעד אחד כדקתני בסמוך בתר הכי. לכך פרשב"ם אפי' שמע מעוף הפורח ר"ל על ידי קול בעלמא שמע שנסתרה יוציא ויתן כתובה דנתי דלא משקה על ידי קול מ"מ רבנן אסורה לו וצריך שיוציא ויתן כתובה דהרי נמצא